Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiunĭ

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 20 Octobre 1900. Numĕrul 42.

Dreptate.

În sfîrşit s'a făcut o dată şi Românilor dreptate.

Poporul nostru, cel mai străvechiŭ locuitor pe aceste ţinuturĭ, ce le locuiesce şi azĭ, a fost considerat maĭ tot-dea-una de stăpânitoriĭ ce s'aŭ perîndat, ca un neam bun de esploatat.

El a lucrat pămîntul, de multe orĭ steril, ca să facă banĭ, cu carĭ se plătéscă darea mare, — şi-a crescut cu multe neajunse copiiĭ, ca să-ĭ sacrifice pentru apărarea patrieĭ, — a trecut adese în ţerĭ străine, a muncit din greŭ, ca să trimită banĭ celor rĕmaşĭ acasă şi să-şĭ achite datorinţele faţă cu stat.

Şi în schimb?

Cine maĭ doresce să audă rĕspunsul? Noĭ îl scim cu toţiĭ. În schimb, ca să nu vorbim de alte acuse, i se aruncă în faţă că e slab patriot, trădător chiar.

Ţĕranul de rînd alăturea cu inteligentul eraŭ timbraţĭ într'o formă.

Într'o formă era trădător ţĕranul, scos afară de pe la judecătoriĭ şi batjocorit, că nu scie limba oficiósă, ca şi inteligentul preterat şi respins din tóte slujbele statuluĭ, pentru că maĭ ţinea la neamul din care s'a născut.

Şi maĭ mult, orĭ de câte orĭ plângerile nóstre treceaŭ graniţele ţĕrii, şi orĭ de câte orĭ, câte un diplomat milos, cerea esplicaţiĭ pentru tractarea, de care eram împărtăşiţĭ, tot-dea-una acésta acusă răutăciósă era chemată să esplice mĕsurile aspre puse la cale în potriva nóstră.

Şi reclamările nóstre nime nu le audia, dar nicĭ nu avea cine să le asculte.

Acum, la sfîrşitul veaculuĭ al XIX ni se face o dată dreptate.

Étă cum!

În Corniareva, o comună în Banat, com. Caraş-Severin, nisce inginerĭ mĕsuraŭ izlazurile. Fricoşĭ şi păţiţĭ cu ast fel de regulărĭ, câţiva ţĕrenĭ cer esplicaţiĭ. Ingineriĭ îĭ trimit la notar, notarul la inginerĭ, pân' ce în sfîrşit, sub cuvînt, că pot să se nască turburărĭ, se aduc gendarmĭ, carĭ şi împuşcă câţiva din eĭ. Casul acesta a dat ziarelor unguresci material bun.

Special „Magyar Szó," fóia luĭ Bánffy, a întrecut şi de data asta pe toţĭ cu scorniturile sale. Nicĭ maĭ mult, nicĭ maĭ puţin, de cât revóltă, pusă la cale de urmaşiĭ luĭ Iancu, veniţĭ din Ardeal, spre a pune capet tiranieĭ magiarilor. Şi scriind înainte pe acest calapod, „M. Szó" a debitat la adresa Românilor un şir de calumniĭ şi minciunĭ ne maĭ pomenite.

Dar, i s'a înfundat!

Congregaţia comitatuluĭ, întrunită înainte cu o sĕptămână la Lugoş, s'a ocupat şi de minciunile foiĭ bánffyste. Însuşĭ vicecomitele şi-a ţinut de datorinţă „a lua posiţie şi a da espresiune scandalisăriĭ sale faţă cu aceste acusaţiunĭ cu totul nebasate şi desminţite prin datele cercetăriĭ sevârşite" şi a propus, ca congregaţia să respingă din oficiŭ scrisele ziaruluĭ „M. Szó," din motivul, că în comitat nu esistă nicĭ un fel de turburărĭ de naţionalităţĭ şi că prin ast fel de scornitură se vatămă „în modul cel maĭ grav sentimentul poporaţiuneĭ române a acestuĭ comitat, dovedit tot dea-una ca patriotic." Raportul vicecomiteluĭ, după chiar estrasul protocolar publicat, a fost primit unanim şi congregaţia a respins cu indignare acusaţiunea, că turburările acestea şi-ar avé motivele sale în sentimentele nepatriotice şi infidele ale locuitorilor românĭ aĭ comitatuluĭ Caraş-Severin. — Propunerea acésta a fost apoĭ întregită în sensul, că comuna Corniareva să fie provocată a intenta proces de pressă ziaruluĭ „M. Szó" şi că procuroruluĭ să i se atragă atenţiunea asupra acestor articliĭ, prin carĭ se agită în potriva naţionalităţiĭ române.

Propunerile aceste primite unanim, ne-aŭ surprins. Atâta abnegare şi curaj din partea celor din fruntea comitatuluĭ Caraş, n'am aşteptat. Urma va alege înse, dacă acéstă dreptate ce se face o dată şi poporuluĭ românesc, e pornită din motive sincere şi că scutul, pe care organele guvernuluĭ îl daŭ poporuluĭ nostru, e oferit cu dragostea, cu care de altcum datorinţa ar avé să o facă.

Dacă aşa va fi, noĭ vom fi ceĭ dintâĭ, carĭ ne vom bucura de acéstă întórcere spre bine.

Feuilleton.

Gândurĭ de tómnă.

Aşa îmĭ sînt de dragĭ sările de tómnă, frunzele îngălbinite şi rĕcorosul aer, — ĭubesc aşa de mult melancolia atrăgătóre a acestuĭ anutimp, ce samĕnă unuĭ om ce-şĭ ĭea adio de la lume. Cu maĭestatea-ĭ gravă orisontul purpuriŭ îmĭ alintă sufletul, mĕ atrage, mĕ transpórtă în depărtare, în lumea viselor plăcute, — de parte peste marginile pămîntuluĭ, acolo unde totul e maĭ curat şi maĭ dulce, unde virtutea e maĭ frumósă, maĭ sigură şi fără prihană. . . .

O! aşa de dulce şi mângăetor e a-ţĭ transpune sufletul acolo peste massa de norĭ — între strălucitórele stele.

Privesc estasiat cerul senin; cu o vie credinţă, cu speranţă întăritóre, cu un ferbinte dor mĕ daŭ pradă aripelor închipuireĭ, carĭ mĕ duc sus, tot maĭ sus spre o lume taĭnică şi ferită, — unde în o dulce armonie vieţuesc toţĭ, unde nu e nicĭ ingratitudine, nicĭ pizmă, nicĭ pĕcat . . .

Ér melancolicul cânt de adio al pasĕrilor, purpurul sóreluĭ ce apune, şişăitul taĭnic al frunzelor, şóptele de ĭubire a zefiruluĭ şăgalnic, — îmĭ sînt tovarăşĭ de drum . . .

Şi cum, gândirea îmĭ plutesce în eterurĭ mi-se pare că vin cu mine şi frumseţile naturiĭ tóte, — vin şi ele ca să scape de aerul rĕŭ şi infect trecênd în o lume maĭ curată şi maĭ fericită, în lumea idealelor unde binefacerea cu mulţămită e resplătită, meritul cu recunoscinţă, vîrtutea cu laudă şi ĭubirea cu ferbinte dragoste.

Aceea lume e de tine, natură măréţă şi strălucitóre! . .

Căcĭ în acest cuib de pizmă şi de ură plin, sublima-ţĭ armonie nime nu o admira, şi dacă cine va totuşĭ rĕmâne încântat de tine, acela e un nevrednic, care în faţă te admiră, ér de dos te rîde.

Vină! vină să sburăm spre orisontul magic şi fermecător şi înapoĭ să nu ne maĭ întórcem; căcĭ acolo lacrimile nevinovaţilor nu curg, geamĕtul tânguitor al celor flămînḑĭ nu s'aude, nu s'aude strigătul de fală al lăudăroşilor, nu s'aude sarcasmul muşcător al ateilor; acolo nu-ĭ nedreptate, nu-ĭ pĕcat . . . Sbóră sus, tot maĭ sus şi nu lăsa aci nimic din splendórea-ţĭ strălucitóre! Adă cu tine cântul desfătător, odorul ce ne învióră simţurile, adă cu tine şi pădurile rĕcoritóre cu mândrele lor frumseţĭ; închide în cornul bineeuvîntal al tĕŭ tot, tot ce e bun şi nobil ca să rĕmână pe pămînt singur omul pradă pustiireĭ . . .

Să nu te înduplece oftările şi lacrimile făţarnice ce le vor vĕrsa după tine aĭ tĕĭ copiĭ, fiiĭ desmoşteniţĭ aĭ idealuluĭ. Fi neîndurătóre! Aşa-ĭ că dacă lumea sufletéscă a prunculuĭ e stricată, singurul mijloc de îndreptare e rugămintea şi admonierea? Înse aci trebue un biciŭ, un biciŭ aspru şi nemilos, un biciŭ al luĭ Dumnezeŭ, căcĭ altcum vor rîde ómeniĭ de a ta slăbiciune.

Tu, scumpă şi încântătóre natură, eştĭ vistierul şi crescătórea gingaşă a omenimeĭ. Ce pĕcat că n'o înţeleg, orĭ că nu vor s'o înţelégă eĭ — acésta. În tóte ale tale e puterea luĭ Dumnezeŭ şi a luĭ bunătate, şi nu e nime, care se pótă ceti arcanele tale, nu e nicĭ unul, care să pótă descifra cartea ta plină de îndreptătóre şi fericitóre înţĕlepciunĭ şi învĕţăturĭ.

A lor inimĭ depravate, recĭ şi nesimţitóre să nu le maĭ mângăie cântecu-ţĭ jalnic.

Noi și Bulgarii.

Am pomenit adese în timpul din urmă de „Papa Formosus“ a dluĭ prof. universitar D. Onciul, publicat în „Luĭ Titu Maiorescu, Omaj.“

Însemnătatea acestuĭ studiŭ pentru istoria bisericeĭ nóstre ne îndémnă să-l reproducem în întregime, atrăgênd asupra-ĭ atențiunea cetitorilor nostri.

Cronica anonimă a Moldoveĭ, scrisă pe la începutul secoluluĭ XVI, unde se sfîrșeşte cu mórtea luĭ Ștefan cel Mare (1504), conține o tradiție despre originea Românilor, care presintă un deosebit interes din maĭ multe puncte de vedere. Între alte elemente mitice, acéstă tradiție păstréză și o vagă amintire despre vechile nóstre legăturĭ cu biserica romană, despre care în celelalte cronice ale nóstre nu se află urmă vĕdită. Dóră numaĭ că enigmaticul pasagiŭ din cronica anonimă a țeriĭ româneścĭ despre „pravoslavnicii românĭ, carĭ s'aŭ despărțit de romanĭ“ [1]) ar fi de interpretat în înțelesul tradițieĭ moldovĕnescĭ.

Dacă tradiția din cronica anonimă a Moldoveĭ nu s'a perpetuat în cronicile nóstre posterióre, este pentru că acéstă cronică a fost, chiar de la ființarea eĭ, înstrăinată de țéră. Ea nu s'a păstrat de cât în o compilațiune ruséscă de cronice, făcută pe la sfîrșitul secoluluĭ XVI și cunoscută sub numele de „Voskresenskaja lêtopisĭ“. [2]) Capitolul 13 al aceste compilațiunĭ, cu titlul: „Povestire pe scurt despre domniĭ moldovĕnescĭ de când s'aŭ început țera Moldoveĭ“, este cronica moldovenéscă ce ne ocupă. Sub numele de *cronica anonimă* ea fost publicată din noŭ, după ediția cronice Voskresenskaja, de D. Ïoan Bogdan, [3]) cu traducere română și cu un studiŭ asupra eĭ, unde se arată proveniența eĭ moldovenéscă. În Rusia, acéstă cronică a venit, probabil, cu ocasia căsătorieĭ domniței Elena, fiica luĭ Ștefan cel Mare, cu principele Ivan Ivanovicĭ, fiul marelui principe Ivan III al Moscoveĭ. Ast fel ea a ajuns să fie încorporată în cronica ruséscă, căreia datorim păstrarea eĭ.

Tradiția despre originea Românilor, așa cum o dă cronica anonimă, pare a nu fi fost fixată prin scrisóre în o altă cronică a țeriĭ cunoscută cronicarilor posteriorĭ, căcĭ ea nu s'a perpetuat în istoriografia nóstră. Înse ea a continuat să existe, maĭ mult saŭ maĭ puțin modificată, cel puțin ca tradiție orală. Unele elemente ale eĭ se găsesc în cronica luĭ Ureche [4]) și la Miron Costin, [5]) cum și în versiune maĭ alterată (luată, cum să pretinde, „din un letopiseț unguresc“), în interpolațiunile copiatorilor luĭ Ureche. [6]) Dar tóte aceste fragmente din tradiția cronice anonime se rapórtă numaĭ la originea română a Moldovenilor și descălecatul lor, fără nicĭ o alusie la legăturile de odinióră cu biserica romană. Singură cronica anonimă, cu tradiția eĭ maĭ veche și maĭ întrégă, păstréză o reminiscență cu privire la acest din urmă fapt.

Étă cuprinsul esențial al tradițieĭ în chestiune.

Doĭ frațĭ creștinĭ, Roman și Vlachata, fugind de góna ereticilor asupra creștinilor, aŭ venit la locul ce să chiamă Vechiul-Râm (= Roma) și șĭ-aŭ zididit o cetate, după numele lor Roman, și aŭ trăit acolo, eĭ și neamul lor, până când Formos papa a trecut de la pravoslavie la lătinie. După despărțirea legiĭ luĭ Christos, Latiniĭ șĭ-aŭ zidit o nóuă cetate și ĭ-aŭ pus numele Noul-Râm, ér Râmleniĭ vechĭ n'aŭ voit să trécă la lătinie, și de atuncĭ eĭ aŭ fost mereŭ în luptă cu Latiniĭ până în domnia luĭ Vladislav craiul unguresc. În zilele luĭ Vladislav năvălind Tătariĭ în țera Ungurésca, craiul a trimis la Râm, la împĕratul și la papa și la Râmleniĭ vechĭ, să-l vie în ajutor. Atuncĭ s'aŭ unit Râmleniĭ noĭ cu Râmleniĭ vechĭ și aŭ venit în ajutor craiuluĭ Vladislav. Ér Râmleniĭ noĭ aŭ sfătuit în taină pe craiul Vladislav să trimită pe Râmleniĭ vechĭ înaintea tuturor celoralalțĭ ómenĭ în potriva Tătarilor, că dóră vor peri cu toțiĭ în luptă. Și s'aŭ dat apoĭ luptă mare între Vladislav craiul unguresc și între Tătarĭ; și maĭ întâiŭ de toțĭ aŭ intrat în luptă Râmleniĭ vechĭ, după eĭ Ungurii și Râmleniĭ ceĭ de legea lătinéscă, și aŭ bătut pe Tătarĭ maĭ întâiŭ Râmleniĭ vechĭ, apoĭ Unguriĭ și Râmleniĭ noĭ. Vladislav craiul fórte s'a bucurat de acéstă biruință, ér pe Râmleniĭ vechĭ ĭ-aŭ cinstit și miluit fórte pentru vitejia lor; și le-aŭ descoperit lor viclenia Râmlenilor noĭ și ĭ-aŭ chemat în țera luĭ, ca să nu se maĭ întâlnească la Râm și să péră de mâna Râmlenilor noĭ. El le-a dat lor pămînt în Maramureș, între apele Moreșuluĭ și Tiseĭ, locul ce se chiémă Cris, [7]) și așa s'aŭ așeḑat acolo Rumleniĭ de trăiesc până astăḑĭ. [8])

Apoĭ urméză cunoscuta tradiție despre descălecatul luĭ Dragoș din Maramureș, pus în domnia aceluiașĭ craiŭ Vladislav.

Cât despre Vladislav (saŭ Laslăŭ = ung. László) craiul unguresc, în al căruĭ timp și tradiție cunoscută luĭ Miron Costin pune descălecatul luĭ Dragoș în Moldova, este cert că nu avem a face cu un rege contemporan cu faptul relatat. Rĕsboiul luĭ cu Tătariĭ, la care ĭaŭ parte „Râmleniĭ“, se rapórtă negreșit la expediția făcută de oștile regeluĭ Ludovic I (1342—1382) al Ungarieĭ, pe la începutul domnieĭ acestuia, în contra Tătarilor din Moldova, care expeditie victoriósă a avut de urmare retragerea Tătarilor de la hotarĕle Ungarieĭ și întemeierea principatuluĭ Moldovĕnesc prin Româniĭ din Maramureș. O legendă unguréscă, constatată deja în secolul XV ca interpolațiune în o cronică unguréscа la rĕsboiul luĭ Ludovic cu Tătariĭ, atribue învingerea repurtată în acéstă expediție unuĭ miracul al luĭ Ladislaŭ cel sfînt (rege al Ungarieĭ la 1077—1095), care

[1]) Istoria țeriĭ româneścĭ, ed. *Ioanid*. Bucureștĭ 1859. pag. I.

[2]) Polnoe subranie russkich lĕtopiseĭ, t. VII. St. Petersburg 1856.

[3]) Vechile cronice moldovĕnescĭ până la Ureche. Bucureștĭ 1891.

[4]) *Cogălnicean,* Cronicele Românieĭ I, 131—133.

[5]) *Cogălnicean,* Cron. Românieĭ I, 30. *V. A. Urechia,* Miron Costin II, 102. *Bogdan,* Cronice inedite atingĕtóre de istoria Românilor, pag. 160.

[6]) *Cogălnicean,* Cron. Rom. I, 377 squ.

[7]) Înțelesul acestuĭ pasagiŭ corupt nu póte fi de cât: *în Maramureș și pe apele Mureșuluĭ, Tiseĭ și Crișuluĭ.* Cf. cronica anonimă a țeriĭ româneścĭ, care zice că româniĭ aŭ descălecat »în țera unguréscă pe apa Oltuluĭ și pe apa Mureșuluĭ și pe apa Tiseĭ, ajungênd și până la Maramoreș«. Ed. *Ioanid,* pag. 1. ed. *Bălcescu-Laurean,* Magazin istoric pentru Dacia IV, 231.

[8]) *Bogdan,* Vechile cronice moldovenescĭ, pag. 185 squ.

Vócea-țĭ virgină și curată nu e pentru eĭ, căcĭ în a lor inimĭ rĕsună echoul sarcastic a diavoluluĭ și servitorilor luĭ.

Cautățĭ o lume maĭ bună, unde de la tine vor înțelege și vor învĕța ce e *a iubi.*

Vină cu mine în lumea închipuireĭ, și ajunsă o dată acolo, privind din înălțimile vĕzduhuluĭ la împĕrăția-țĭ de odinióră, veĭ vedea cât de rĕŭ și întunecate aŭ rĕmas tóte, sburând tu dintre ele. . .

Îs afară . . . Tolănit pe iérba verde, admir apusul încet și sigur al sóreluĭ. Privirea-mĭ pribegesce printre ramurile bătute de vînt. Ér frunzele galbine și vestezite așa de cu jind să uĭtă spre pămînt, voind să se róge pentru ceva; póte pentru a recăpĕta érăși puterea și viĕța de odinióră.

În liniștitul aer paserile, poețiĭ desmerdațĭ aĭ naturiĭ, în melodióse tonurĭ cântă un cânt de adio. Vócea uneia e lină și înduioșătóre ca un plâns domol întrerupt de adêncĭ oftărĭ; alta umple aerul cu rîdĕtóre fluerăturĭ, alta în un timbru dulce și pătrunḑĕtor își revĕrsă dorul tot. Și cântă, așa de răpitor cântă, cu o intimitate și profunḑime așa de sinceră, cu un sentiment așa de captivant, în cât să pare omuluĭ că și inima li-se rupe de dor și drag. . . .

Dómne, ce fericit e acela, care în fermecătorul cântec află o alinătóre mângâiere și o dulce bucurie!

Și chiar acum, când căldura binefăcĕtóre a sóreluĭ scade, când aerul rece șĭ-a început opera distrugătóre, chiar acum când totul îțĭ insuflă o tristeță tomnatică — O Dómne, acum chiar lașĭ să ne părăsescă chipu-țĭ binecuvêntat — natura cu frumsețile eĭ aducătóre de viĕță. Și nu lașĭ altă amintire aci de cât vîntul plângător, a căruĭ vuĭet sinistru ca și când ar ieși din fundul adêncului — ne îngrozesce.

Unde? În cătrăŭ mergĭ? Dóră spre palatul de cristal din lumea închipuireĭ; saŭ sătulă de miseriile lumeĭ îțĭ ĭeaĭ calea spre lumea curată a gândireĭ mele?

Nu! ascultă melacolicul meŭ vers, rĕmâĭ te rog! Uite! Aicĭ peste semi-luminatele taĭne ale sciințeĭ e întins cadavrul unuĭ prunc orfan, și n'are cine-l plânge sermanul deși e nevinovat și curat ca a primăveriĭ picur de rouă.

Acolo o cerșitóre bĕtrână caută odihnă, dar nu are unde să-șĭ plece capul, deși ar merita un așternut de palmierĭ căcĭ în viață-l luceafărul conducător ĭ-a fost *iubirea.*

Din cóce în o temniță négră, un bărbat sufere; sufere de și fruntea luĭ ar trebui să fie încununată cu laurĭ, căcĭ pentru simțul de dreptate lumea realistă l'a eschis din sinul eĭ.

Sute și miĭ vor plânge și vor suspina după tine, căcĭ așa de durerósă e despărțirea, dacă ne gândim că trebue să ne despărțim de ce am avut maĭ scump și maĭ iubit — de tine natură grandiósă și strălucitóre!

. . . Ér frunzele cad, cad într'una, pică fără încetare . . .

O frunză de plop e răpită de vînt.

Unde o duce el óre? . . .

Ér mĕ daŭ pradă închipuireĭ, da dacă mĕ va duce acolo, unde-ĭ viĕță fără mórte, unde vecĭnic va înflori în suflet a primăveriĭ mirositóre flóre.

Deja simțesc pe obraz sărutul ferbinte a rĕsăritului din cea lume, deja aud sunetul până la suflet pĕtrunḑĕtor al trimbițeĭ în care cea dintâiŭ ciocârlie va sufla cântul desfătător al deșteptăriĭ.

Duceți-vĕ voĭ podóbe vestejite, trimetețĭ ușoriĭ fulgĭ de neauă, eŭ și în aceea vĕd o lume de florĭ, o mare de mărgăritarele, căcĭ vecĭnic îmĭ va rĕsuna în ureche cuvîntul plin de nădejde și de adevĕr:

„Toțĭ ómeniĭ vor învia“!!!

Prelucrată de

Ïac. C. Domșa.

din mormînt ar fi venit în ajutor creştinilor în contra Tătarilor, hotărînd ast fel biruinţa.[9]) Deci în fond, tradiţia nóstră, înfluenţată de legenda ungurescă, are în vedere mai ales întemeierea principatului Moldovei în urma acelei expediţii în contra Tătarilor.

În legătură cu acest fond istoric, tradiţia întemeierii mai caută se explice, în mod etiologic, originea română şi religia ortodoxă a românilor, cum şi numele lor. Pentru esplicarea faptelor date — *numele, limba, religia* — s'a inventat, pe temeiul unei vage amintiri despre originea română, naraţiune despre fraţii *Roman* şi *Vlachata*, ca străbuni eponimi ai *Românilor* saŭ *Vlachilor*, şi despre urmaşii lor care păstrézá în Roma, în luptă cu latinii, vechia lor credinţă ortodoxă, până la aşeḑarea lor în părţile ungurene, pusă prin anacronism în acelaşi tîmp cu întemeierea principatului Moldovei. Nu mai insistăm asupra lipsei totale de fond istoric în acest mit ast fel format.

Dar tradiţia ne dă şi un nume istoric: este *Formos papa*, în a cărui vreme urmaşii lui Roman şi Vlachata, adecă Românii s'aŭ despărţit de Latini, saŭ — cum zice ea — Latinii saŭ „Râmlenii noi" de Români saŭ „Râmlenii vechi." Acest element istoric merită o deosebită atenţie ca tradiţie naţională.

Papa Formosus (891 — 896) stă, în adevĕr, în raport atât de apropiat cu faptul despărţirii nóstre de biserica romană, căreia aparţineam dintru început, în cât amintirea lui în tradiţia nóstră dă acesteia o neaşteptată valóre istorică. Să vedem deci care aŭ fost legăturile nóstre cu biserica romană până la despărţire, şi ce rol are papa Formosus cu privire la desfacerea acestor legături.

Întrebarea ce se impune aici înainte de tóte este: când şi cum am primit noi creştinismul. După unii, Românii s'aŭ născut creştini; după alţii, Românii ar fi primit creştinismul de la Slavi. Părerea din urmă, întemeiată pe esistenţa limbei slavone în biserica nóstră, trebue definitiv înlăturată pe temeiul fără greş al limbei românesci. Terminologia creştină de origine latină, cu modificările proprii foneticei românesci, pune mai pe sus de ori ce îndoiélă, că Românii aŭ primit creştinismul în formă latină.[10])

Acest adevĕr incontestabil este chiar unul din argumentele principale ale adversarilor continuităţii nóstre în Dacia lui Traian, care susţin că Românii n'aŭ putut primi creştinismul roman, de cât în peninsula balcanică. Căci afară de o frasă mai mult retorică în o scriere polemică a lui Tertulian (pe la 200), care spune că „numele lui Christos domneşte chiar între neamurile Sarmaţilor, Dacilor, Germanilor şi Scyţilor",[11]) nici o mărturie nu esistă despre rĕspândirea creştinismului în Dacia pe tîmpul dominaţiunii romane, când nóua lege era încă aprig persecutată în imperiŭ. Abia după recunóscerea creştinismului în imperiul roman sub Constantin cel Mare, când Dacia lui Traian nu mai făcea parte din imperiŭ, Românii s'ar fi putut face creştini. În acel tîmp înse creştinismul român în formă latină nu s'a putut desvolta de cât în provinciile romane din sudul Dunării.

(Va urma.)

[9]) Chronicon Dubnicense, ed. *Florianus*, Historiae Hungaricae fontes domestici III, 152. Cf. Zur Geschichte der Rumänen in Marmarosch, Romänische Revue, Viena 1890, şi Originile principatelor Române, Bucureşti 1899, pag. 96 squ., unde am dat analisa acestei părţi a tradiţiei, cu privire la descălecatul lui Dragoş.

[10]) Probele pentru acésta sînt arĕtate mai ales la: *Tomaschek*, Zur Runde der Haemus-Halbinsel (din Sitzungsberichte der k. Akademie der Wissenschaften Ph.-hist. Cl. XCIX), Viena 1882, pag. 52. squ.; *Chiţu*, Cuvinte creştine în limba română, Columna lui Traian 1882, pag. 452 squ. 1883, pag. 82 squ.; *Şăinean*, Încercare asupra semasiologiei limbei române Bucureşti 1887, pag. 28 squ.

[11]) Adversus Judaeos cap. VII. *Migne*, Patrologia latina II, 650.

Serbările iubilare din Lugoş.

(Fine.)

Consistoriul plenar.

Luni în 8 Octobre s'a ţinut consistor plenar, la care sub presidiul Ill. Sale Dlui Episcop, aŭ luat parte 4 canonici, 12 protopopi şi 7 asesori consistoriali. Ill. Sa deschiḑênd consistorul, relevézá însemnătatea zilei care a motivat convocarea acestui consistor şi mulţămesce clerului, reuniunei docenţilor şi tuturor celor ce aŭ contribuit la strălucitul succes al serbărei zilei de ieri; apoi toţi cei de faţă sculându-se, cu mare pietate şi viŭ emoţionaţi, reînoiesc profesiunea credinţei părinţilor nostri de la 1700.

Ill. Sa dă unele desluciri şi informaţiuni asupra însemnatelor chestiuni a autonomiei şi a congruei, şi după aceea se purcede la cetirea rapórtelor: advocatului diecesan despre stadiul proceselor fundaţionali; raportul cassei centrale diecesane, despre starea fondurilor diecesane cu finea anului 1899; raportul statistic despre starea diecesei ş. a.

Prânzul festiv.

După terminarea şedinţei consistoriului plenar, la órele 1 p. m. a avut loc un prânz festiv la curtea episcopéscă, la care aŭ fost învitaţi membrii Vener. Capitlu, toţi protopopii, asesorii consistoriali, preoţii cari nu plecaseră încă din Lugoş, dirigenţii celor trei choruri, pe cum şi vre-o câţi va fruntaşi greco-catolici.

În decursul prânzului P. S. Domn Episcop pe deplin îndestulit de strălucita şi imposanta reuşită a festivităţilor iubilare, cu ochii scăldaţi în lacrimi, mulţămesce membrilor Vener. Capitlu şi Clerului pentru marea însufleţire cu care şi-aŭ dat concursul lor la celebrarea acestor festivităţi. Apoi cu cea mai mare mângâiere a inimei sale constată, ca pe cum la 1700 protopopii şi preoţii români din cele mai depărtate colţuri ale ţĕrii aŭ alergat, trecênd peste o mulţime de greutăţi, împrejurul archiereului lor, spre a croi o sórte mai bună bisericei străbune, ast fel şi acum, e drept în numĕr mai mic, după ce şi în loc de un singur Archiereŭ din darul Domnului, patru avem, mişcaţi de acelaşi gând fericit şi conduşi de acelaşi spirirt puternic, protopopii şi preoţii din estremităţile acestei întinse diecese aŭ venit şi s'aŭ grupat împrejurul archiereului lor, ca toţi într'o sîmţire, dovadă să dăm lumii prin sĕrbătorirea memoriei părinţilor nostri, despre dragostea nu mai puţin înflăcărată, despre interesarea nu mai puţin vină, ce cu nespusă mândrie o nutrim şi ne silim a o cultiva într'ale nóstre piepturi, faţă de prosperarea şi înflorirea bisericei nóstre greco-catolice române.

P. S. Sale îi rĕspunde Ill. Sa Domnul Petru Pop, vicar general, apoi vorbesc şi alţii şi masa se ridică.

Inchiere.

Însemn aici de încheiere, că venitul curat al concertului a fost 400 de coróne, şi că în pausa balului 12 feciori din Ticvaniul-mare, îmbrăcaţi în frumos costum românesc, aŭ jucat cu mare precisiune jocurile naţionale *căluşeriul şi bătuta*. Jocurile aŭ fost admirate de mulţi streini, ér căluşerii aŭ fost fórte viŭ aplaudaţi.

Trecut-aŭ aşa dară şi aceste serbători strălucite a căror amintire pururea neştérsă va rĕmâné din mintea şi inima celor ce aŭ avut fericirea de a fi de faţă la acelea. Manifestarea puternică a credinţei şi a alipirei faţă de s. nóstră biserică, ce s'a desfăşurat cu aceea ocasiune, este nu numai o nespusă mângâiere pentru inimile nóstre, ci tot o dată ne întăresce în speranţa şi credinţa, că până ce aceeaşi s. biserică ast fel de fii are, tot mai puternică şi mai gloriósă va fi spre a iubitului nostru popor românesc bine şi fericire.

Revistă bisericéscă.

Roma. Se dă ca sigur faptul, că la cel mai apropiat consistor va fi creat cardinal între alţii şi msgr. Taliani, nunţiul apostolic din Viena, care va fi apoi înlocuit prin msgr. Sambacetti, din München. Taliani, după cum se scie, e bolnav de mai mult timp.

Austria. Iubileul bĕtrânului episcop de la Diákovár a avut ca urmare un aspru dorgator dat archiepiscopului Stadler de la Serajevo. În o vorbire rostită cu ocasia acésta, Stadler ar fi făcut politică croată. Maiestatea Sa l'a admoniat pentru acésta. După serbările de la Diákovár archiepiscopul a mers la Roma, unde prin primirea ce i-s'a făcut, se afirma că s'a desavuat Curtea din Viena. De aci apoi a început a se ventila prin ziare, că între Curtea imperială şi Vatican ar esista raporturi fórte încordate, şi că contele Revertera, ambasadorul de la Vatican, va fi revocat. „Osservatore romano", organul Vaticanului, face sfirşit acestor pretinse încordări. Sfinţia Sa nu se amestecă în afacerile interne ale nici unui stat, şi primind bine pe Stadler, s'a făcut aceea ce se face cu ori care episcop, fiind bine primiţi cu toţii.

Revistă politică.

Afaceri interne. Între obiectele ce vor fi desbătute în actuala sesiune va fi şi înarticularea căsătoriei moştenitorului de tron Franz-Ferdinand cu contesa Chotek. Ziarele Kossuthiste scriŭ de pe acum contra acestui proiect de lege. „Egyetértés" de pildă, spune, că partida Kossuthista nu scie de căsătorii morganatice şi puţin o impórtă, dacă aşa ceva se împacă ori nu cu legea de casă a habsburgilor. Peste tot acest proiect, zic ei, e o ilegalitate, care dacă ar ajunge să fie înarticulat ca lege ar fi fórte primejdios. Fóea Kossuthistă iea posiţie fórte hotărîtă contra acestei inarticulări.

Luni a fost primit proiectul de lege a ministrului Hegedüs despre voiajorii comerciali, prin care se reguléză comandele de negoț și industrie. Un singur deputat a fost contra acestui proiect de lege, atât de mult reclamat din partea comercianților cinstiți.

România. O fórte bună impresie a făcut declarația dlui Pallade, un membru marcant al opoziției liberale, relativ la aderarea liberalilor spre a scăpa țara de criza economică ce bântue și acum. Declarația dlui Pallade, că, dacă guvernul va face economii, el nu va avé aderenți mai sinceri, de cât în liberali, a dovedit, că acest partid scie ce datorințe are, atunci, când țéra trece prin grele încercări, ca și acum, când se impun cele mai întinse economii, și se cer cele mai mari jertfe spre a fi ușurate finanțele statului. Strălucita cuvîntare a dlui Pallade a deslănțuit ropote de aplause în sinul maiorității.

Ministrul Marghiloman a fost zilele trecute la Viena, unde după o lungă întrevedere cu contele Goluchowski, a fost primit de Maiestatea Sa. În acésta audiență, politica României a fost mult lăudată de Împĕratul, care a felicitat pe ministru pentru aplanarea conflictului bulgăresc. La sfîrșitul visitei dl Marghiloman a fost decorat de Maiestatea Sa „spre a onora politica înțeléptă a României.“

China. După cum se scie Împĕratul chinez s'a declarat gata să deie satisfacția cerută de nota germană. O conferință a delegaților puterilor interesate a constatat înse, că e vorbă de o tragere pe sfóră. Principalii agitatori ai boxerilor lipsesc de pe lista celor ce aŭ să fie pedepsiți; mai de parte, pedepsele nu sînt de gravitatea cerută. Conferența a remonstrat și a cerut înasprirea pedepselor și esecutarea lor în fața unei delegațiuni a representanților puterilor străine.

Transvaal. La 12 Octobre c. s'a împlinit un an, de când a isbucnit acest rĕsboiŭ, care a aruncat o pată neștérsă asupra Anglezilor, atât de mult lăudați pentru principiile lor liberale. Un an a trecut, dar rĕsboiul n'a luat sfîrșit. Burii n'aŭ încetat ostilitățile. Și acum trupele engleze întîmpină aprópe la tot pașul, cete de buri, cari îi atacă fără crutare.

Din o scrisóre publicată de un africander în ziarul „Times“, apare evident, că poporațiunea republicelor din sudul Africei nu se va liniști așa ușor. „Nici odată noi africanderii din Transvaal, Orange și Cap, nu vom renunța la aspirațiunile pentru independență. Dacă n'am isbutit pentru moment de a vĕ isgoni din Africa, . . . dacă sîntem condamnați să rĕmânem un timp óre care sub drapelul englez, putem să ne pregătim chiar de pe acum pentru ziua, când vom fi în mĕsură să ajutăm pe dușmanii noștri.“

După însăși rapórtele lordului Roberts, englezii cu ocasia unor ciocniri avute cu Burii, aŭ suferit perderi însemnate.

Corespondințe.

Dorim calendare bune!

Aflându-ne pe pragul unui noŭ sezon de redactări calendaristice, aflu de indispensabilă accentuarea îndreptării pentru venitórele calendare.

Când o fac acésta, mai ales în firul controverselor petrecute și relative la schimbarea stilară a calendarelor nóstre, trebue se anticipez, că la asta nici de cum nu mĕ îndémnă „motive dogmatice“, ci pur și simplu „binele“ poporului nostru și „reputățiunea“ editorilor de calendare.

În decursul anului curent adecă, lăsând la o parte pe cei morți (de mortuis nihil nisi bene), după suferirea desastrului cronologic din partea calendariului Iulian, în mijlocul poporului nostru s'aŭ ivit atâtea complicațiuni și daune în timp și materie, în cât dacă doftorii calendarelor nóstre nu vor afla și prescrie recepte infalibile pentru calendarele edate, apoi eŭ din parte-mi prevestesc o carantină generală și cât se póte de trainică calendarelor nóstre românesci.

Înțeleg mai ales *„cronologia têrgurilor.“*

Trecênd adecă peste împrejurarea tragico-comică, că notarii și judii comunali cu ocasiunea rĕtăcirilor de têrguri, emanate din calendarele nóstre (mai ales fiindu-le eschise venitele din ședulele de vite) trag aspre și grele afurisenii asupra calendarelor românesci. — dar apoi a te uita, cum economul își mână vitele la têrg cu 3—4 zile înainte de a se începe, saŭ apoi cum merge cu una saŭ dóuĕ zile prea târziŭ, și se întórnă cu neclintitul propus de a dicta sentință de mórte calendariului sĕŭ și cu o pagubă considerabilă în timp și materie, — asta la tot casul te scóte din amorțélă.

Scăderea calendarelor nóstre cu privire la têrgurile de vite și de țéră în anul curent a fost generală, de óre ce zilele de têrguri din țéra nóstră în relațiune cu stilul vechiŭ s'aŭ schimbat, ér cele din calendarele românesci n'aŭ voit să se schimbe.

Altă eróre generală a fost și este, că unele din calendarele nóstre procurându-și datele necesare pentru têrguri de la locuri necompetente, aŭ greșit mereŭ și aŭ făcut să greșéscă și mai amar cetitorii.

Erorile speciale sînt mai multe.

Unele calendare adecă însemnă têrgurile o dată după „ziua“, o dată după „începutul“ têrgurilor, ceea ce constitue motiv de confusiune. Erórea acésta ar putea fi bine îndreptată așa, că terminul de têrguri să se însemne tot de-auna cu „ziua“. Ast fel apoi poporul s'ar putea orienta în mod precis, de óre ce bine scie, că aprópe tóte têrgurile se încep cu 3 zile înainte de „ziuă.“ Ér dacă voiesce a se conforma după „ziua“ de têrg, acésta în calendar ar putea-o afla esact.

Alte calendare însemnă têrgurile acum după stilul vechiŭ, acum după cel noŭ, ceea ce dă ansă la o confusiune și mai mare. Scăderea acésta ar putea fi îndreptată numai așa, dacă „ziua“ de têrguri s'ar însemna precis cu „ziua stilului noŭ“ și numai în parantese ziua stilului vechiŭ, de óre ce numai în casul acesta s'ar putea orienta poporul așa, pe cum în sensul ordinațiunilor și a modificărilor ministeriali s'aŭ conces și s'aŭ anunțat acele têrguri, ér de altă parte totuși calendariul ritului nostru ar puté indica precis ziua corĕspundĕtóre.

Alte calendare însemnă multe têrguri după sĕrbătorile apusene. Împrejurarea acésta éră dă ansă la complicațiuni, de óre ce poporului nostru saŭ îi sînt necunoscute aceste serbări, saŭ apoi le confundă cu ale nóstre, căutându-le și neaflându-le în șirul acestora. Erórea acésta ar fi bine emendată așa, ca tóte têrgurile să se însemne cu indicarea numerică și precisă a „zilei“ de têrg, în sensul alineatului precedent.

Cumcă calendarele nóstre conțin și alte scăderi, saŭ că omit lucruri folositóre în hatârul unor nefolositóre, asta nu e lucru vechiŭ. La punctul acesta încă e de dorit deci, ca pe venitor în decursul redactării de calendare, întru tóte să se aibă în vedere bunăstarea economică a lui, așa în cât din tóte paginile se pótă trage ceva folos.

Din noŭ și cât se póte de accentuat trebue să mai repețesc, că fiind indicarea têrgurilor prin calendare prima și cea mai momentósă grijă economică pentru poporul nostru, care profeséză aprópe esclusiv singurul comerciŭ de vite, stimații noștrii editori de calendare se binevoéscă a pune un pond deosebit pe procurarea datelor la *„compunerea cronologiei de têrguri,“* dacă voiesc se facă bine real și să le trécă calendarele. La din contră poporul nostru cu zimbet de disprețu va trece pe dinaintea librăriilor și va zice: „Calendarele nóstre românesci ne fac capul calendar, punga gólă și vremea perdută. Să le folosécă cei ce le-aŭ făcut!“ — O spun din vastă esperință.

În colo așa cred, ca edarea de calendare nici nu póte se aibă alt sens, de cât ca poporului să folosécă și poporul să le și cumpere. Inteligința în cea mai mare parte își are calendarele sale de specialitate, și editorii fórte puțin pot conta la sprijinul ei. Prin urmare dacă calendarele sînt menite poporului, apoi pentru el să se și facă.*)

Romaeo.

Visitațiune canonică.

Din diecesa Orădii-mari 19 Oct. 1900.

Cu plăcere vin a vĕ raporta despre visitațiunea sĕvîrșită în zilele trecute prin Magnificul Domn *Moise Nyeș,* canonic de Oradea-mare.

Magnificul Domn canonic în 13 a. l. c. cu trenul de de diminéța a sosit în Ardusat, însoțit de Rssimul Dr. Felician Bran, Archidiaconul părților Sătmărene. La gară l'a așteptat fruntașii poporului cu parochul local, carele i-a adresat câteva cuvinte de salutare.

*) Ori cine va afla de dréptă cererea dlui corespondent, dar, să nu se uite, că n'ai de unde primi o cronologie exactă a têrgurilor. Rĕului s'ar putea ajuta mai bine așa, dacă tóte datele false și greșite din calendare s'ar notifica editurii pe câte o corespondință, în chipul acesta s'ar face ceva, alt cum plângeri peste plângeri. — Red. „Unirii“.

„Nu datina, nicĭ datorința, ci singur onórea și iubirea cătră persóna mult prețuită a Magnificenției Vóstre, ne-aŭ îndemnat a veni la acest loc, spre a Vĕ întîmpina îndată după sosirea în mijlocul nostru. Deie ceriul, ca să Vĕ aflațĭ bine între noĭ. Vĕ dorim ca bunul Dumnezeŭ mulțĭ anĭ se Vĕ trăiéscă!" Magnificul Domn canonic mulțămesce pentru buna primire, și zice că dênsul cu bucurie a primit porunca Escelentissimuluĭ Domn Episcop de a cerceta pe credincioșiĭ din părțile acestea, căcĭ acésta e sĕmnul cel maĭ învederat al dragosteĭ ce păstréză părintele bun cătră fiiĭ seĭ

După amiazĭ a visitat parochiile: Ardusat, Buzeștĭ, Tamaia și Farcașa. În 14 a. l. c. adecă Duminecă, a celebrat s. liturgie comemorativă a s. Unirĭ. Popor imens a participat la serviţiul divin nu numaĭ din Ardusat, ci și din parochiile vecine, așa în cât și cimitirul a fost îndesuit de credincioșĭ, deși timpul era nefavorabil. După „Credeŭ" Magnificul Domn canonic a ținut predică, esplicând epistolele pastorale din acest an sfînt și iubilar. Rar avem ocasiune de a ne îndulci de oratoria unuĭ bărbat ecclesiastic ca Magnificența Sa Domnul canonic Moise Nyeș. Stilul luĭ ușor, predarea sa nemăiestrită, vócea luĭ sonoră, argumentele poternice, cu un cuvînt totalitatea calităților unuĭ adevĕrat orator a făcut, ca ceĭ de față să fie cuprinșĭ de o emoțiune sacră, și ca lacrimĭ să zărim lucind în ochiĭ bărbaților trecuțĭ și oțelițĭ în luptele vieţeĭ.

Îndată după s. Liturgia a primit visita cleruluĭ districtual de Ardusat, și după ameazĭ a continuat visitarea parochielor Borlescĭ, Pomĭ, Vișmort și Borhid.

O suvenire dulce va fi pentru noĭ visitațiunea dluĭ canonic, și am dori să-l vedem cât de adese în mijlocul nostru.

D. R.

Nr. 18—1900.

Convocare.

„Reuniunea Femeilor Române greco-catolice din Blas," Duminecă în 28 Octobre a. c. la 4 óre p. m. își va ține *adunarea generală* în sala cea mare a Casineĭ române din loc. La acéstă adunare se învită cu tótă stima toțĭ membriĭ și binevoitoriĭ Reuniuniĭ.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunăriĭ.
2. Raportul Comitetuluĭ.
3. Raportul comisiuniĭ despre averea fundațiunilor „Ana Vlassa n. Poruțiŭ" și „Leontina F. Negruțiŭ."
4. Proiectul de budget pe anul 1901.
5. Alegerea comisiunilor a) pentru censurarea raportuluĭ de sub p. 2; b) pentru censurarea raportuluĭ de sub p. 3 și a proiectuluĭ de sub p. 4; c) pentru inscrierea membrilor noĭ și incasarea taxelor de la membri.
6. Raportele și propunerile comisiunilor esmise.
7. Eventuale propunerĭ.
8. Verificarea procesuluĭ verbal.
9. Închiderea adunăriĭ.

Blaș, din ședința Comitetuluĭ „Reuniuniĭ Femeilor Române greco-catolice din Blaș" ținută la 30 Septembre 1900.

A. n. Solomon președintă. **Dr. A. Chetian** secretar.

NOUTĂȚĬ.

Scirĭ personale. Dl *Dr. Aurel Vlad* advocat, anunță că și-a deschis cancelaria în Deva str. principală Nr. 38. Deși tinĕr dl. Vlad, e recunoscut ca unul dintre ceĭ maĭ bunĭ iuriștĭ, îl recomandăm cetitorilor noștri.

Sfințire de biserică. Inteligența română din Borșa învită la sfințirea de biserică împreunată cu concert și petrecere cu dans, ce se va ține în 21 Octobre st. n. a. c. Patroniĭ petreceriĭ: Sp. Domn Dr. Aurel Isac și st. dómnă din Cluș. Prețul întrăriĭ la concert și petrecere 2 coróne de persónă. Suprasolvirĭ în favorul bisericiĭ se primesc cu mulțămită și se vor cuita pe cale ziaristică.

De la Năsĕud. O nóuă volnicie se vestesce, un noŭ atentat s'a pus la cale, contra acestuĭ gimnas, ridicat din baniĭ, celor ce între grele împrejurărĭ și timpurĭ critice și aŭ jertfit viața pentru tron. Étă ce ni se scrie din o parte competentă. Profesorul de sciințele naturalĭ, trĕbuind să-șĭ céră din motive de sănătate concediŭ pe un timp maĭ îndelungat, órele luĭ aŭ rĕmas să fie făcute de ceĭalalțĭ profesorĭ. Directorul suprem Kuncz Elek din Cluș, a trimis însĕ la Năsĕud, pe un tinĕr român, absolut de filosofie cu titlu de profesor substitut. Nu pricepem, cu ce putere face dl Kuncz ast fel de numirĭ. Noĭ scim, că școlele grănițăresci de la Năsĕud, aŭ statut și orĭ ce numire de profesor trebue să se facă pe basa celor statorite acolo. Și nu credem ca dl Kuncz să fie investit cu ast fel de drepturĭ de satrap.

Secția naționalităților. Foile din capitală anunță, că pe lângă ministerul de interne s'a înființat o secție polițială sub numirea „állam rendőriügy osztály." Menirea acesteĭ secțiĭ, e să controleze acțiunea naționalităților. Care va se zică, nu s'aŭ șters chiar de tot vestita secție a naționalităților.

Adunărĭ învĕțătorescĭ. Reuniunea învĕțătorilor gr. cat. „Mariana" din vicariatul Rodneĭ și protopiatele Bistrițeĭ și Budaculuĭ-român, își va ține adunarea generală la 21. și 22. Octobre c. în sala școleĭ din Rodna veche. În 21 crt. se va ține tot acolo o petrecere cu joc în favorul reuniuniĭ. — Despărț. Făgăraș al reun. învĕț. archid. își va ține la 28 Oct. n. adunarea generală în Șercaia.

Dar prințuluĭ Carol. Cu ocasia aniversăriĭ a 7. a nasceriĭ sale, principele Carol al Româniĭ, a primit ca dar din partea Sf. Sinod o prea frumósă carte de rugăciunĭ, a căreĭ ornamentație în aur a fost făcută la Viena. O delegație a Sf. Sinod, avênd în frunte pe Mitropolitul Primat a presentat acest dar miculuĭ Principe, care luând cartea a deschis'o la început și a cetit cu glas tare de la început până la sfîrșit „Tatăl nostru." Cartea acésta e legată în aur smălțnit, legătura făcută la Viena costă 7500 de leĭ. Pe coperte sînt 10 sfințĭ, 5 pe una 5 pe alta, lucrațĭ în aur și în stil bizantin. Pe prima copertă, sus, este o cruce cu inscripția: „In hoc vince," iar la mijloc este Sf. George, patronul armateĭ române. Tot pe prima copertă se află inscripția „Sf. Sinod Principeluĭ Carol." iar pe coperta a dóua: „În al șepteiea an al vrêsteĭ, 1900." Cartea este o frumósă operă de artă.

Constituirea secțiunilor Asociațiuniĭ pentru literatura română și cultura poporuluĭ român s'a făcut în Sibiŭ, dumineca trecută, în sala festivă a școliĭ civile de fete a Asociațiuniĭ. Presențĭ aŭ fost aprópe toțĭ ceĭ aleșĭ de adunarea generală de la Băile Herculane, între carĭ șése membri aĭ Academieĭ Române, avênd între sine pe octogenarul Florian Porcius, venit de la Rodna-veche, granița Bucovineĭ, spre a lua parte la acest act important al vieţiĭ nóstre culturale. Președintele Asociațiuniĭ, Rds. dn Ĭ. M. Moldovan, a deschis ședința la órele 5 după amézĭ, prin o cuvîntare scurtă, la care a rĕspuns Iosif Vulcan accentuând însemnătatea momentuluĭ pentru progresul Asociațiuniĭ și al cultureĭ nóstre în general și promițĕnd tot concursul din partea membrilor aleșĭ. S'a constatat apoĭ că din ceĭ aleșĭ dniĭ dr. D. P. Barcianu, Dimitrie Comșa și Grigorie Maior n'aŭ primit alegerea; ér dl Iosif Balan, care a primit, nu s'a presintat. De demisiunĭ s'a luat act și locurile vacante se vor suplini prin alegerĭ nóuĕ. După aceste, secțiunile s'aŭ constituit ast fel; secțiunea literară, președinte dr. At. M. Marienescu, vice-președinte Iosif Vulcan, referent dr. Iosif Blaga, sediul Brașov; secțiunea istorică, președinte Vincențiŭ Babeș, vicepreședinte Iosif Sterca Șuluț, referent Vasile Goldiș, sediul Sibiŭ; secțiunea sciințelor, preș. Fl. Porcius, v. preș. dr. G. Vuia, referent Ars. Vlaicu, sediul Rodnavechie; secțiunea școlară, președinte dr. Vas. Hossu, vice-președinte Grigore Pletos, referent dr. I. Stroia, sediul Blaș; secțiunea economică, președinte Parteniŭ Cosma, (vicepreședinte se va alege maĭ târziŭ, fiind un loc vacant), referent dr. Ioan Mihu, sediul Sibiŭ. Discutându-se apoĭ chestiunea publicăriĭ organuluĭ literar al Asociațiuniĭ, s'a primit propunerea dluĭ Virgil Onițiŭ, ca secțiunea literară să fie însărcinată cu presintarea unuĭ proiect despre modalitățile de editare a organuluĭ Asociațiuniĭ și proiectul să se presinte în proxima ședință plenară a secțiunilor; ér până atuncĭ organul Asociațiuniĭ să continue a apărea în forma sa actuală. Prim-secretarul dr. Cornel Diaconovich s'a însărcinat a face un regulament pentru desbaterile interne ale ședințelor plenare.

În afacerea reuniunilor de temperanță. Crișmariĭ jidanĭ vĕdĭndu-se în primejdie prin lățirea tot maĭ mult a reuniunilor de temperanță printre țĕranĭ, aŭ început a iscodi fel de fel de mijlóce, cum î-ar putea abate de la cuvîntul dat. După cum scrie preotul Hărsan din Chimitelnicul-de-câmpie, jidaniĭ de acolo aŭ început a da țĕranilor gratis vinars fórte bun numaĭ ca să-ĭ pótă atrage iar în crișmă. Și fiind că asta o făceaŭ maĭ ales Dumineca și în zile de sĕrbătóre, păr. Hărșan, a cerut întâiŭ protopretoruluĭ, apoĭ vicecomituluĭ să poruncéscă inchiderea crișmelor pe timpul s. liturgiĭ, și asta cu provocare la §47. art. de lege XL din 18 79. Și i-a succes, ca în numitele zile să fie crișmele închise până la órele 2. d. p. Atragem luarea aminte a fraților preoțĭ asupra acestuĭ cas, avisându-ĭ să se folosésca de remediul paragrafuluĭ citat de păr. Hărșan.

Mulțumită publică. În comuna Loznamare încă în 22 Aug. st. n. a. c. a fost un incendiŭ gróznic, cu care ocasiune 20 case și 56 superedificate s'aŭ prefăcut în cenușă și ast fel 20 familiĭ — 108 suflete, aŭ rĕmas făr de nimic, în cea maĭ deplorabilă stare. Acestor nenorocițĭ bătuțĭ de sórte le-a venit în ajutor fostul ministru a latere *Baronul Samuil Jojika,* care a dat din pădurea sa din apropiere lemne pentru edificiĭ în preț de 800 coróne și 40 coróne banĭ gata, pentru care ofert marinimos în numele nenorociților concrezuțĭ păstorireĭ mele, îmĭ esprim cea maĭ adêncă mulțumită. Ofertele banalĭ în favorul acestor nenorocițĭ sînt a se trimite la subscrisul oficiŭ parochial. Lozna-mare, (posta Kucsulát) la 14 Oct. 1900. Pachomiu Pop preot gr. cat.

Din un raport. E vorbă de deschiderea congresuluĭ din Sibiŭ Étă un pasaj din raportul uneĭ foĭ oficióse a bisericiĭ neunite: „Și cum de printre grilajul scund al foișoruluĭ raze de privirĭ fermecătóre eraŭ îndreptate spre incintă (acolo era „o frumósă cunună de dame și domnișóre"), *magnetul lor atrage în sus numĕróse ochirĭ din partea „sfinților părințĭ"* Unele par' că ar grăi de mângăierea ce o simte părintele vĕzându-șĭ în flóre fiĭ și ficele, altele de bucuria frateluĭ la vederea suroreĭ, *iar altele . . .* " Fără comentar! Ghicéscă cetitoriĭ noștri ce vor fi grăit celelalte privirĭ a „sfinților părințĭ."

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

VIII.

(Continuare.)

Și pe cum sufletele perfecte ridicându-se din acéstă lume tristă, prin focul credinţeĭ şi al blândeţiĭ lor, în continuŭ doresc a-şĭ afla un conducător, care se le ajute în sborul lor maĭ înalt, ast fel şi aceste fiinţe demne de admirat, *Fabiola, Paula, Eustochiŭ, Marcella* se grupéză în jurul sfîntuluĭ Ieronim, care le esplică s. Scriptură şi le umple de lumină, ce în inimile lor să preface ca tot deuna în sacrificiĭ, devotament şi tot felul de abnegaţiunĭ. [1])

Dacă Augustin s'ar fi îndurat a-şĭ întórce şi el privirile spre acéstă privelisce, fără îndoiélă şi sufletul luĭ ar fi fost răpit. Dară sînt timpurĭ, când sufletul nu iea în sémă nimica, şi sînt timpurĭ, când ochiul să uĭtă şi inima nimic nu observă. Augustin întru atâta a fost de convins că biserica catolică învéţă despre Dumnezeŭ şi om absurdităţĭ, carĭ cu mintea omenéscă nu se pot cuprinde şi carĭ înăduşesc geniul, — în cât nicĭ nu ĭ-a venit în minte să maĭ privéscă şi în partea acésta. [2]) Şi deşi câte odată se ivia în sufletul luĭ deschis idea să converseze cu vreun învĕţat al bisericiĭ romane, care ĭ-ar puté esplica adevĕrata învĕţătură, totuşĭ nu s'a nĕsuit să o facă, fie pentru că el însuşĭ a ţinut de nefolositóre acéstă conversare, fie pentru o ascunsă şi instinctivă grózá de lumina adevĕrată şi de sacrificiile, carĭ staŭ în legătură cu dînsa. [3])

Convins prin aceste prejudiţiĭ, că biserica catolică nu poşede adevĕrul; sciind din propria sa esperienţă, că nicĭ învĕţătura luĭ Manes nu îl poşede, şi în fine aducêndu-şĭ aminte că în scrierile filosofilor în deşert l'a căutat, şi că nicĭ când nu a găsit în ele pace sigură: Augustin în urmă a început a se *îndoi* de tóte, şi zicêndu-şĭ cu amar, că adevĕrul e numaĭ vis — a întrat în şcóla filosofilor *academicĭ*, carĭ învĕţaŭ că nimic nu e sigur şi cert în lume.

Curiósă miserie a sufletuluĭ omenesc! Étă geniul cel maĭ strălucit, spiritul cel maĭ pĕtrundĕtor, cel maĭ estins şi cel maĭ activ, care într'un lung şir de anĭ se ostenesce întru căutarea adevĕruluĭ, şi după ce, ca o naĭă fără cârmă e aruncat în cóce şi în colo, de tóte vînturile şi de tóte valurile, finesce prin a-şĭ aduna aripile şi desperéză de a maĭ afla adevĕrul!

Totul e îndoios, totul e nesigur! De nicăirĭ nu se însenineză, ironiă şi batjocură rĕsună din tot locul! Acésta e perina, pe care Augustin voia să-ĭ odihnéscă capul ostenit şi să-şĭ închidă ochiĭ desperaţĭ. „Et nunc reges intelligite!“ — *Şi acum regilor înţelegeţĭ* — (Psalm. 2. 10). Acum voĭ Regĭ aĭ minţiĭ omenescĭ înţelegeţĭ, şi voĭ toţĭ carĭ căutaţĭ lumina adevĕruluĭ învĕţaţĭ!

Nu sciŭ dacă sînt ómenĭ, carĭ se pótă durmi pe perina dubietăţiĭ, se pótă durmi un somnul dulce şi liniştit, ce recreéză corpul ostenit, ci măcar acel somn amar şi agitat, pe care Dumnezeŭ nu îl denégă nicĭ celuĭ maĭ mare pĕcătos. Dacă sînt e sigur că Augustin nu se ţinea de acest fel de ómenĭ!

[1]) L. Lagrange: Histoire de saint Paule.
[2]) Conf. l. V. c. X.
[3]) Conf. l. V. c. XI.

Spiritul luĭ era cu mult maĭ înalt şi inima luĭ, deşi pĕtată, totuşĭ nu era aşa de coruptă, ca să-şĭ fi găsit plăcere întru întunerec. Nicĭ distracţiile Romeĭ, nicĭ plăcerile spirituali, de carĭ avea parte, nicĭ succesele ce îĭ încoronaŭ ostenelele, nu ĭ-aŭ putut împrăştia neliniştea sufletuluĭ; tristéţă adâncă îl mistuia şi în tocmaĭ ca morbosul, care nicăirĭ nu-şĭ aflá stare, plin de amărăciune se reîntórse obosit, la un pat, ce nu era gătit, tocmaĭ pentru el.

Nu peste mult îl prinseră frigurile; un morb ferbinte îl chinuia, drept fruct al neliniştei sale, éră peste câteva zile viéţa îĭ ajunse în pericol. „Eram maĭ mort — zice Augustin — mergeam spre mormînt, îngreunat de sarcina pĕcatelor mele comise în contra luĭ Dumnezeŭ, în contra mea şi în contra de aprópeluĭ meŭ, apoĭ de greutatea pĕcatuluĭ original, de care încă nu mĕ scăpasem prin botez.“ Ceea ce mări încă pericolul era, că nicĭ nu a cugetat să-şĭ întorcă măcar privirea rugătóre cătră ceriŭ. Cu 22 anĭ înainte de acésta, ca copil mic sub paza uneĭ mame creştine şi-a uĭtat de durerile sugrumătóre, şi şi-a întors privirea spre suflet şi eternitate. Şi acum, ca june, aprópe perdut în labirintul cetăţiĭ marĭ, departe de privirile scutitóre a iubiteĭ sale mame, acuşĭ-acuşĭ el móre fără părere de rĕŭ, fără de rugăciune şi fără de preot, fără de Christos şi Dumnezeŭ, ba ce e maĭ mult e aprópe să móră cu sarcasmul pe buze şi cu înpietatea în inimă. „Eŭ nu ceream botezul într'un pericol aşa de mare — zice el — şi nu numaĭ că nu mĕ gândiam la botez, ci rîdeam şi îmĭ băteam joc de el.“ „O Dumnezeul meŭ. — adauge maĭ de parte, — unde aşĭ fi ajuns dacă aşĭ fi murit atuncĭ. În foc, între torturĭ, amĕsurat faptelor mele, după rînduiéla neschimbată a provedinţeĭ tale.“ [1]) Spre norocirea luĭ rĕul a încetat, frigurile pe încetul ĭ-aŭ trecut, puterile i-s'aŭ reintors, şi nu peste mult Augustin trecu peste orĭ ce pericol.

Augustin, care cu spiritul sĕŭ cel mare şi adêncit tot de una cerceta după causele lucrurilor şi-a pus şi întrebarea: óre pentru ce l-a scăpat Dumnezeŭ din pericol, şi că óre când el pe marginea mormîntuluĭ insulta pe Dumnezeŭ, ce mână va fi reţinut mânia luĭ Dumnezeŭ, care acuşĭ-acuşĭ era să-l lovéscă? Şi în acest cas, ca şi de altă dată, el nu a hesitat a mărturisi clar, că acésta numaĭ mameĭ sale o póte mulţămi. „Iubita mea mamă nu scia, că-s morbos, dară pentru aceea neîncetat s'a rugat pentru mine.“ — „Pentru că nicĭ când nu putu spune din destul“, esclamă el cu puterea elocinţeĭ sale, „cât m'a iubit ea şi cu cât maĭ mare *grije* m'a născut după suflet, de cât după trup.“ [2]) Şi apoĭ adauge aceste cuvinte dintre cele maĭ oratorice, ce aŭ erupt de pe buzele omenescĭ saŭ maĭ bine din inimă omenéscă: „dar Tu, Dumnezeul meŭ n'aĭ permis, ca eŭ să mor într'o stare aşa de tristă, pentru că dacă mórtea mea, — o mórte vecînică, ar fi ajuns la cunoscinţa mameĭ mele, ĭ-ar fi rănit inima, în cât nicĭ când nu s'ar maĭ fi vindecat.“ [3])

Se zice, că o mamă nu póte fi mângăiată de perderea fiuluĭ sĕŭ. În inima eĭ, în adêncul interniuluĭ eĭ este ceva, ce se sfăşiă pentru tot deuna şi rĕmâne acolo durerea, care timpul nu o vindecă, şi de care cu nicĭ o mângăiere nu te poţĭ apropia. Dar ce va fi atuncĭ, când o mamă creştină îşĭ vede fiul murind în fărădelege şi pĕcat? Să ne închipuim numaĭ un atare suflet sfînt, care şi numaĭ la vederea uneĭ crucĭ saŭ a unuĭ altar să înflăcăréză de credinţă şi iubire, şi care, ca mamă trebue să vadă, că fiul sĕŭ, fiul pânteceluĭ sĕŭ, partea cea maĭ bună a sufletuluĭ sĕŭ să departă pentru tot deuna de la Dumnezeŭ. „Nu, nu, — zice Augustin, — o atare rană în inima mameĭ mele nicĭ când nu s'ar fi vindecat.“

„De altcum, — continuă el cu ton înălţat, — unde ar fi atâtea rugăciunĭ ferbinţĭ şi neîncetate, dacă nu la Tine, Dumnezeule. Aŭ dóră, Tu, Dumnezeul îndurăreĭ, poţĭ să despreţuescĭ *inima înfrântă şi umilită* [1]) a vĕduveĭ caste şi deştepte, care a dat în abundanţă elemosină, care pe sfinţiĭ tĕĭ ĭ-a onorat şi în fie care zi a luat parte la sacrificiul altaruluĭ tĕŭ?... Poţĭ óre să despreţuescĭ lacrimile acesteĭ vĕduve, prin carĭ nu a cerut de la Tine aur, argint saŭ alt lucru trecĕtor, ci mântuirea fiuluĭ sĕŭ? Aĭ fi putut óre să o respingĭ fără nicĭ un ajutor? Nu, Dómne! Tu aĭ sprijinit'o, aĭ ascultat'o şi după eterna-ţĭ hotărîre aĭ continuat lucrul spre binele meŭ.“ [2])

Augustin după cum am amintit în adevĕr s'a vindecat numaĭ de cât, şi a continuat studiile şi cercetările sale prin cărţĭ, şcolĭ şi monumentele Romeĭ. Dară nicĭ credinţa, nicĭ bucuria sufletuluĭ sĕŭ nu s'a maĭ reîntors şi continuând a se îndoi de tóte şi convins tot maĭ tare, că pe acéstă lume nu e nimic sigur, s'a hotărît a nu se maĭ ocupa maĭ mult cu întrebărĭ sciinţifice, şi s'a cufundat în o durere şi maĭ adâncă, de cât cele de până acum.

Urîtul ĭ-a mărit numaĭ acéstă durere. Augustin deschise în Roma o şcólă publică. Dară pe lângă tótă mărimea talentuluĭ sĕŭ nu a putut strînge în juru-ĭ de cât puţinĭ învĕţăceĭ, nu prea zeloşĭ. — Neplăcerile la carĭ nu se aşteptase, ĭ-aŭ vĕtămat adênc frumosul sĕŭ suflet şi în fine s'a disgustat cu totul de catedră. [3])

Se îndoia de Dumnezeŭ, începu a se îndoi şi de ómenĭ! Ce tortură acésta pentru un spirit, şi maĭ ales pentru o inimă ca a luĭ Augustin?!

Era pe acĭ să despereze de tot, când étă se audi, că în *Milan* a devenit vacantă catedra de retorică. Acéstă condiţiune ĭ-ar fi plăcut. Profesorul recunoscut şi plătit de oraş nu atîrna de graţia tinerimeĭ nestătornice şi petulante, ci se bucura de auctoritate, de bunăstare, şi ce e maĭ mult, de libertate. — Acéstă catedră era de mare importanţă, maĭ ales de când împĕratul alegêndu-şĭ Milanul de reşedinţă, l'a ridicat la rangul de nóuă capitală a lumeĭ. Augustin ceru acéstă catedră şi după ce a depus cu succes strălucit esamenul public înaintea renumituluĭ *Simmach*, prefectul Romeĭ, o a şi câştigat. Mângăiat în cât va de acéstă onóre, încredêndu-se într'un venitor maĭ bun, dară desperând şi maĭ mult de adevĕr, a grăbit la Milan cu aceea hotărîre, că nu să va ocupa maĭ mult cu cercetarea adevĕruluĭ, ci talentul sĕŭ rar de aicĭ în colo, şi-l va consacra esclusiv studiuluĭ frumosuluĭ formal. [4])

(Va urma.)

[1]) Confess. l. V. c. IX.
[2]) Confess. l. V. c. 2 et 9.
[3]) Confess. l. V. c. 9.

[1]) Psalm. 50.
[2]) Confess. l. V. c. 9.
[3]) Confess. l. V. c. 12.
[4]) Confess. l. V. c. 13.

Pastorala

adresată Clerului și poporului Provinciei metropolitane cu ocasia iubileului ducentenar al Sf. Unirĭ cu biserica Romeĭ.

(Continuare.)

Peste toțĭ Apostoliĭ, păstoriĭ și învĕțătoriĭ însĕ, Isus Christos, pentru pâzirea unitățiĭ ast fel întemeiată în Biserica sa, a promis Apostoluluĭ Petru primatul, atuncĭ când a zis luĭ: *Tu eştĭ Petru şi pe acéstă piatră voiŭ zidi Biserica mea şi porţile iaduluĭ nu o vor învinge pe ea. Şi voiŭ da ţie cheile împĕrăţieĭ ceriurilor: şi orĭ ce veĭ lega pe pămînt, va fi legat şi în ceriurĭ, şi orĭ ce veĭ deslega pe pămînt va fi deslegat şi în ceriurĭ* [1]). Acéstă promisiune împliuindu-o Domnul, a pus pe Petru maĭ mare păstor al Bisericeĭ, atuncĭ, când după gloriósă învierea sa din morțĭ, ĭ-a încredințat luĭ fără de nicĭ o restrîngere păstorirea turmeĭ cuvîntătóre creştine, zicĕnd luĭ: *Pasce mieluşeiĭ meĭ, pasce oile mele* [2]) pe cum și atuncĭ, când după ce ĭ-a spus luĭ, că în mod deosebit s'a rugat pentru el, ca credința luĭ să nu scadă, l'a însărcinat să întărescă pe frațiĭ sĕĭ în credință [3]). În virtutea acestor prerogative deosebite, S-tul Petru a fost pus în Biserică de Christos, Principe al Apostolatuluĭ [4]); Cel maĭ mare între Apostolĭ [5]); Cel maĭ tare şi maĭ mare peste Apostolĭ, principele și patronul tuturora [6]) Principe al Apostolilor, Columna Bisericeĭ [7]); Capul Apostolilor [8]); Principele corului Apostolic, gura şi culmea ucenicilor, Capul şi Păstorul Bisericeĭ, Columna Bisericeĭ, întărirea credinţeĭ, fundamentul mărturisireĭ şi pescariul lumeĭ întregĭ [9]). Pe urma acestor numirĭ, date S-tuluĭ Petru de o potrivă de Ss. Părinţĭ din Rĕsărit şi din Apus, în deosebĭ Biserica Rĕsărituluĭ pe acelaşĭ Apostol, în cântările sale neîncetat îl măresce, ca pe cela ce este corifeul Apostolilor, temelia de piatră a Bisericeĭ, fundamentul credinţeĭ, principele Apostolilor, prefectul şi presidele Bisericeĭ, piatra de temelie de mare preţ în marginea ânghiuluĭ Mântuitoriuluĭ, maĭ marele păstor al oilor celor cuvîntătóre, şi altele, căcĭ nesfîrşit ar fi şirul, dacă am aduce înainte tóte laudele de felul acesta, date de Biserică mareluĭ sĕŭ principe şi cap vĕdut. Motivul, pentru care Christos a pus pe Petru de cap vĕdut al Bisericeĭ, fórte frumos ni-l esplică S-tul Ciprian, acolo unde zice: Pe Petru îşĭ zidesce Christos Biserica sa, şi luĭ îĭ încredinţéză păstorirea oilor sale, — spre a arăta unitatea eĭ, cu auctoritatea sa a dispus, ca originea aceleiaşĭ unităţĭ de la unul să se încépă, şi Primatul se dă luĭ Petru, ca să se arete, că una este Biserica luĭ Christos şi una şi Catedra. Cine se împotrivesce Bisericeĭ, cine părăsesce Catedra luĭ Petru, pe carele zidită este Biserica, maĭ crede el, că se află în Biserică? [10])

Credinţa cea adevĕrată, aşedată de Christos în Biserica sa, ca şi în sieriul legeĭ sale este principiul faptelor celor bune, prin carĭ Domnul cu al sĕŭ dar pururea ajutorând, sufletul omuluĭ se sfinţesce şi plăcut se face înaintea luĭ Dumnezeŭ. Prin urmare, Biserica este, şi o credem sfîntă nu numaĭ pentru că Sfînt este întemeietoriul eĭ, sfînt îĭ este scopul, sfinte învĕţăturile şi mijlócele date spre ajungerea scopuluĭ, ci şi pentru că sfinţĭ şi plăcuţĭ înaintea luĭ Dumezeŭ se fac toţĭ fiĭ sĕĭ, ceia ce prin credinţă curată păzesc întru tóte poruncile din legea Domnuluĭ. De unde şi zice S-tul Pavel: *Christos a iubit Biserica şi pe sine s'a dat pentru dînsa ca pe ea să o sfinţéscă, curăţindu-o cu spălare, de apă prin cuvînt, ca să pună înainte pe ea luĭ-şĭ mărită Biserică, care nu are întinăciune saŭ sbârcire saŭ alt ceva de acest fel, ci ca să fie sfîntă şi fără de prihană* [1]).

Dându-se însĕ Christos pe sine pentru Biserica sa, adecă întinḑêndu-şĭ mânile pe cruce, a chemat la sînul sĕŭ mântuitor pe toţĭ urmaşiĭ luĭ Adam, şi le-a zis lor prin graiul Apostoluluĭ sĕŭ, că toţĭ fiĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ sînt prin credinţă, *nu este judeŭ, nicĭ elin, nu este rob, nicĭ slobod, nu este parte bărbătéscă, nicĭ femeiéscă, că voĭ toţĭ unul sînteţĭ întru Christos Isus* [2]). După ce aşa dar Dumnezeŭ voesce ca toţĭ ómeniĭ să se mântuéscă şi la cunoscinţa adevĕruluĭ să vină [3]), şi acésta numaĭ prin biserica luĭ Christos se întîmplă, până întru atâta, în cât ceĭ ce trec din lume cu totul în afară de dînsa, faţă de a lor mântuire sînt ca şi ceĭ ce afară din corabia luĭ Noe aflându-se, aŭ perit: de la sine urméză, că biserica este ast fel intogmită, în cât binefacerile sale trebue să şi-le întindă la tótă omenimea din tóte locurile şi din tóte timpurile. În virtutea acesteĭ însuşirĭ, biserica, îndată după pogorîrea Spirituluĭ sfînt peste Apostolĭ, începe a trece hotarĕle Palestineĭ, lărgindu-şĭ locul cortuluĭ sĕŭ, întinḑindu-şĭ pieile corturilor sale, lungindu-şĭ funiile sale şi pociumpiĭ sĕĭ înţepenindu-ĭ [4]); pétra despicată fără de mână din munte, rostogolindu-se peste împĕrăţiile lumescĭ, nu întârzie a cresce şi a împlea tot pămîntul [5]); şi în dată ce a rĕsărit mărirea Domnuluĭ peste Ierusalim, porţile sale s'aŭ deschis, ziua şi nóptea nu s'aŭ maĭ închis, ca să între puterea neamurilor şi împĕraţiĭ lor, spre a se închina toţĭ la urmele piciórelor luĭ [6]): aşa în cât deja S-tul Pavel a putut zice despre vestitoriĭ Evangelieĭ, că în tot pămîntul a eşit vestirea şi la marginile lumiĭ graiurile lor [7]). De la însuşirea acésta de a se lăţi şi de a fi lăţită în tot pămîntul, biserica luĭ Christos se numesce catolică.

Ér fiind că biserica avea să se lăţéscă nu numaĭ în tóte locurile, ci şi peste tóte timpurile, slujba apostolieĭ n'a putut înceta cu mórtea Apostolilor, ci de fapt a rĕmas şi a trecut în preţiósă moştenire la ceĭ ce aŭ urmat în locul lor, adecă la episcopiĭ, aleşĭ prin punerea mânilor lor, şi aşişderea puşĭ de Spriritul sfînt, ca să păstoréscă biserica luĭ Dumnezeŭ, care o a câştigat cu sângele sĕŭ [8]). Legătura neîntreruptă dintre episcopĭ şi Apostolĭ, succesiunea legiuită a acelora de la aceştia, şi prin care se susţine şi se dovedesce identitatea uneia şi aceleiaşĭ misiunĭ apostolice, ceea ce numim apostolicitatea bisericiĭ. — Maĭ pe scurt, unitatea credinţiĭ şi a organismuluĭ constitue firea unică şi nedespărţită a bisericiĭ; strîns'a legătură cu capul sĕŭ Christos, prin lucrarea unuia şi aceluia-şĭ Spirit Sfînt, îĭ forméză sanctitatea, ér identitatea eĭ în tóte locurile îĭ dovedesce catolicitatea. — după cum aceeaşĭ identitate în tóte timpurile, îĭ constitue, forméză, şi-ĭ dovedesce apostolicitatea.

Dar unde şi care este acéstă sfîntă biserică, după ce omul vrăjmaş s'a încercat a sĕmăna neghină în agrul luĭ Christos, după ce eresiĭ, schisme şi secte fără numĕr s'aŭ străduit a-ĭ sfăşia sînul şi a-ĭ întuneca mărirea? — Cumcă în mijlocul tuturor acestor tempestăţĭ adevĕrata biserică a luĭ Christos a rĕmas neschimbată, aşa cum a eşit din mânile întemeietoruluĭ sĕŭ, este un adevĕr absolut sigur şi ridicat maĭ pe sus de orĭ ce îndoiélă, garanţă fiind însuşĭ neperitor cuvîntul luĭ îndreptat ucenicilor sĕĭ: *Şi iată eŭ cu voĭ sînt în tóte zilele până în sfîrşitul veaculuĭ* [1]). Deşi observă S-tul Ambrosiŭ, valurile turburate şi asprimea vigeliilor celor maĭ marĭ se îubesc adeseorĭ în cóstele acesteĭ năĭ sfinte, ea totuşĭ de naufragiŭ şi de scufundare pururea scutită va rĕmâné; pentru că în arborul eĭ, adecă în cruce, înălţat este Christos, la cârma eĭ stă Tatăl şi prora ĭ-o păzesce Paraclitul Spirit, de vreme ce ceĭ doĭsprezece luntraşĭ o conduc la portul liniştit printre strîmtorile înguste ale lumiĭ trecătóre [2]).

Unde şi care este aşa dar adevĕrata biserică a luĭ Christos? — Unde este Petru, rĕspunde éraşĭ s. Ambrosiŭ, acolo este biserica [3]). Mărturisind noĭ cu s. Ireneŭ, credinţa şi ţinĕnd tradiţiunea bisericiĭ din Roma, ca aceleĭ maĭ marĭ şi maĭ vechĭ, fundată de prea străluciţiĭ Apostolĭ Petru şi Pavel, — prin aceea noĭ confundăm pe toţĭ ceĭ ce în orĭ ce chip, fie din placul lor, fie din mândrie deşértă, fie din orbire, saŭ din rea credinţă învaţă peste ceea ce de cuviinţă este. *Pentru că biserica acésta, din causa întâietăţiĭ sale maĭ de frunte* (propter potiorem principalitatem) *şi în care se păstréză tradiţiunea apostolică din partea tuturora, — de lipsă este să se adune fie care biserică, va se zică toţĭ ceĭ credincioşĭ din orĭ ce loc* [4]). După tóte acestea şi alte nenumĕrate mărturisirĭ ale ss. Părinţĭ din rĕsărit şi din apus, noĭ nu vom înşira acilea şi laudele cele marĭ şi frumóse cuprinse în cărţile rituale din rĕsărit maĭ cu samă, şi prin carĭ pe Papa de la Roma îl mărim drept Părintele părinţilor, capul tuturor episcopilor şi Învĕţătorul credinţeĭ adevĕrate şi nepĕtate; pentru că aceste laude fără încetare rĕsună din pepturile nóstre, acolo înaintea altaruluĭ dumnezeesc, unde amar este tuturor celor ce adevĕrul nu l'ar grăi, şi calea Evangelieĭ nu o ar arăta întru deplina sinceritate a inimilor lor! Atât este însĕ strălucirea adevĕruluĭ, în cât spre a-l cuprinde şi urma, omul nepreocupat de gândurĭ străine n'ar avea de cât să arunce o privire peste ceea ce şi acuma mereŭ se presintă ochilor sĕĭ. Ba, biserica Romeĭ strălucesce maĭ întâiŭ prin admirabila unitate a credinţiĭ dumnezeescĭ: fiiĭ sĕĭ, deşi împrăştiaţĭ în tóte colţurile pământuluĭ, eĭ totuşĭ în diferite limbĭ, în diferite forme, riturĭ, ceremoniĭ şi obiceiurĭ, mărturisesc numaĭ una şi aceea-şĭ credinţă sfîntă. Instituţiunile sale sfinte sînt o şcólă viuă, în care se cultivă virtuţile cele maĭ frumóse, se provĕduesce o morală curată până la osîndirea viţiurilor celor maĭ micĭ, şi se deprinde dragostea luĭ Christos cătră deaprópele în tóte direcţiunile şi pentru tóte suferinţele neamuluĭ omenesc: o şcólă gloriósă, din care necontenit ésă orĭ spre a înmulţi céta celor ce bine plăcuţĭ sînt înaintea luĭ Dumnezeŭ. Fără numĕr sînt apoĭ aceia din fiiĭ sĕĭ, carĭ, după sfatul Domnuluĭ, lăsând casă şi fraţĭ şi surorĭ, tată şi mamă, femeie şi feciorĭ şi holdele părintescĭ [5]) pentru numele sĕŭ, zilnic plécă cu binecuvîntarea apostolică până la marginile pămîntuluĭ şi până la insulele depărtate, spre a duce popórĕlor barbare şi sĕlbatice fericita noutate a Evangelieĭ luĭ Christos. În mijlocul acesteĭ unităţĭ de credinţă, ce stă lăţită şi carea mereŭ se lăţesce, ca fundament al unităţiĭ, ca păzitor al întregităţiĭ sale, ca inel de legare a veacurilor ce trec, ca centru nemişcat al tuturora, în biserica Romeĭ cu mărire şi cu tărie pururea întinerită se înalţă Catedra, Scaunul apostolic al s. Petru, spre care la un singur cuvînt sacru pornit din Vatican, cu ochiĭ noştri înşişĭ vedem alergând, petrecuţĭ de însufleţirea celor de acasă, miĭ şi sute de miĭ de ómenĭ din tóte colţurile pămîntuluĭ, spre a aduce acolo într'o singură gândire şi printr'o singură batere a inimilor lor, laudă şi mărire luĭ Dumnezeŭ, spre a venera mormintele principilor Apostolilor, spre a se bucura de vederea feţiĭ obştesculuĭ lor Parinte, — ér prin tóte acestea a da, la sfîrşitul veaculuĭ al nóuĕsprezecelea, aşa de

---

[1]) Math. 16, 18.
[2]) Ioan 21, 15.
[3]) Luc. 22, 32.
[4]) Hilar. Pictav. *In Matth 6.*
[5]) Cyril. Hieros. *Catheches 2.*
[6]) Euseb. Caes. *Hist. Eccl. l. II. c. 2.*
[7]) Gregor. Naz. *Carmen de se ipso.*
[8]) Gregor. Nys. *Serm. 2 de Steph.*
[9]) Chrysostom. *Hom. 88 in Ioan. Oratio 8 ad. Iud.*
[10]) *De Unitate Ecclesiae. c. 4.*

[1]) Efes. 5, 25.
[2]) Gal. 3, 28.
[3]) I. Tim. 2, 4.
[4]) Isai. 54, 2.
[5]) Dan. 2, 27.
[6]) Isai. 60, 11.
[7]) Rom. 10, 18.
[8]) Act. Ap. 20, 28.

[1]) Mat. 28, 20.
[2]) Libr. de Salom. c. 4.
[3]) De Sacram. l. 3. c. 7.
[4]) Adv. haeres. Lic. V. c. 3.
[5]) Marc. 10, 29.

vestit prin materialismul sĕŭ, minunata privelişte a fiilor luĭ Dumnezeŭ, carĭ dovedesc lumiĭ că mântuire nu este de cât în numele luĭ Isus Christos, şi că în pustiul necredinţiĭ maĭ tare ca orĭ şi când stă inespugnabila cetăţuie a catolicismuluĭ, pe al căreĭ frontispiciŭ întipărit'aŭ Atotputernicul nestrămutatul cuvînt: *Porţile ĭaduluĭ nu o vor îuvinge pe ea!*

Acésta este aşa dar sfînta catolică şi apostolică biserică, instituită de Isus Christos pentru mântuirea neamuluĭ omenesc. Acésta este casa Dumnezeuluĭ luĭ Ĭacob, în carea şi prin care, după vechia profeţie a luĭ Malachie, se preamăresce numele Domnuluĭ întru neamurĭ de la rĕsăritul sóreluĭ până la apus, în tot locul aducĕndu-se tămâie numeluĭ sĕŭ şi jertfă curată, că mare este numele sĕŭ întru neamurĭ [1]). Acésta este puternica împĕrăţie, în care de la mare până la mare şi de la rîurĭ până la marginile lumiĭ Domnul va domni, şi înaintea luĭ vor cădea etiopeniĭ şi vrăjmaşiĭ luĭ ţĕrîna vor linge, şi se vor închina luĭ tóte împĕrăţiile pămîntuluĭ şi tóte neamurile vor slugi luĭ [2]).

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Antropomorfisme şi antiantropomorfisme în limba română, de Niculae Sulica. Studiŭ literar reprodus din „Gazeta". form. 8⁰ mic, 95 pag., preţul 80 banĭ.

[1]) Malach. 1, 11.
[2]) Ps. 71, 9.

Îndreptar pentru ortografia română, Gherla 1899. Un scurt îndreptar ortografic pe basa proiectuluĭ ortografic al Academieĭ, de Vas. Dumbravă, prof. Beiuş. Pag. 20., preţul 24 banĭ.

Călindarul poporuluĭ pe 1901. Anul XVI. Sibiŭ, edit. „Tipografieĭ, pag. 159 plus înseratele, preţul 40 banĭ. Primul şi cel maĭ bun călindar pentru popor. Are şi de astă dată o mulţime de ilustraţiĭ frumos esecutate, articliĭ literarĭ, poesiĭ şi „rĕvaşul" de pe anul espirat. Ca noutate are un şematism al aşeḑĕmintelor românescĭ din patrie: bisericile, şcolile, reuniunile, băncile, însoţirile ş. a. Îl recomandăm cu tótă încrederea.

Datinile Romanilor de la înmormîntări în raport cu ale nóstre de Gavril Pop canonic, Blaş 1900. Cărticica acésta de 23 pag. e un mic studiu comparativ asupra datinelor la înmormîntărĭ. Costă 20 fil şi se recomandă maĭ ales studenţilor din clasele superióre. O parte din venitul curat, dl autor l'a destinat despărţ. Blaş al Asociaţiuniĭ.

Henry Bolo: **Tragedia Calvaruluĭ** tradusă de membriĭ societăţiĭ de lectură „Inocenţiŭ Micu Clain" a teologilor din Blaş. Edit. societăţiĭ, pag. 287, preţul 2 coróne.

Scurta Istorie a luĭ Mihaiŭ Vitézul în amintirea celor sevârşite acum treĭ sute de anĭ de *N. Iorga*, preţul 1 leŭ.

Posta redacţiuniĭ.

P. P. A sosit târziŭ pentru numĕrul acesta, va urma în cel viitor.

On. *A. S.* în *O.* Vĕ rugăm puţină răbdare.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Nr. 5252—1900. (29) 1—2

Escriere de concurs.

Din fundaţiunea „*Baldi*" devenind vacant un stipendiŭ de 160 coróne pe anul scol. 1900/1901, prin acésta escriem concurs la acela cu terminul de 30 Octobre n. 1900, pe lângă următórele condiţiuni:

1. Suplicanţiĭ aŭ să dovedéscă, că sînt şcolarĭ *gimnasiştĭ, născuţĭ din părinţĭ gr. cat. pe teritoriul actualuluĭ comitat al Cluşuluĭ (Coşocneĭ).*

2. Suplicanţiĭ se alăture la concursele lor: atestat de botez, testimoniŭ de pe clasa gimnasială, ce aŭ percurs-o în anul scol. 1899/1900., testimoniŭ de frecuentare, atestat de paupertate, atestat medical.

3. Suplicele aŭ să se adreseze la subscrisul Consistor.

Blaş, din şedinţa Consistoriuluĭ archiepiscopesc gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş ţinută în 13 Octobre 1900.

Victor Mihályi de Apsia
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căiĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobre 1900.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat		Stația		Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena	sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		**Budapesta**		7.10	7.50	6.20
11.21	9.02	11.12		Szolnok		3.22	5.32	3.25
1.33	11.33	12.47		P. Ladány		12 54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos.	Oradea-mare	pl.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18	pl.	Oradea-mare	sos.	10.44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Mezö-Telegd		10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Rév		9.32	1.34	10.08
5.43	4.06			Bratca		9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		Ciucia		8.37	12.52	9.19
7.16	5.31	4.52		B.-Huiedin		7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Ghârbeŭ		6.54		7.37
8.33	6 59	5.55	sos.	Cluş	pl.	6.13	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11	pl.	Cluş	sos.	5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida		5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Ghiriş		3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos.	Cucerdea	pl.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52	pl.	Cucerdea	sos.	3.04	8.49	4.33
11.03	11.40			Uióra		2.58		4.27
11.12	11.50			Vinţul de sus		2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Aiud		2.29	8.23	3.59
11.52	12.46	8.32	sos.	Teiuş	pl.	2.07	8.06	3.38
12.24	1.43	8.37	pl.	Teiuş	sos.	1.42	8.00	3.02
12.53	2.17			Crăciunel		1.09		2.36
1.02	2.26	9.05		Blaş-Kükülöszög		12.56	7.34	2.16
1.45	3.14	9.31		Micăsasa		12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.43	sos.	Copşa-mică	pl.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47	pl.	Copşa-mică	sos.	11.14	6.50	1.06
2.33	4.08	10.01		Mediaş		10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25		Elisabetopol		10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos.	Sighişóra	pl.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—	pl.	Sighişóra	sos.	9.35	5.42	11.33
4.03	6.08	11.12		Haşfaleŭ		9.12	5.28	11.16
5.35	7.54	12 26		Homorod		7.44	4.23	10.03
6.13	8.32	12.58		Ágostonfalva		7.03	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16		Apaţa		6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Feldióra		5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos.	Braşov	pl.	5.08	2.45	7.48
3.55		2.19	pl.	Braşov	sos.	9.27	2.18	5.—
4.40		3.01		Timiş		8.47	1.42	4.24
5.10		3.31		**Predeal**		8.20	1.12	3.32
11.55		9.10	sos.	Bucurescĭ	pl.	3.05	9.15	7.50

Copşa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraş

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.	Tren mixt	Stația	Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.
2.21	4.43	11.30	7.10		pl. Copşa mică . sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50		Ocna	5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15		sos. Sibiiu pl.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.			pl. Sibiiu sos.					tr. m.
4.33	Numai Marta şi Vinerea comunică.	2.—					7.33	Circ. Marţa şi Vinerea		8.57
5.23		2.54			Tălmaciu-m.		6.45			8.04
6.15		3.59			Avrig		6 01			7.15
8.34		6.35			sos. Făgăras pl.		3.32			4.25
					Mureş-Ludoş—Bistriţa.					
4.—	9.06	4.25			Mureş-Ludoş			6.49	7.30	
5.01	10.29	5.39			Zau			5.52	6.35	
6.57	12.48	7.19			Tagu-Budatelic			4.10	4.54	9.44
7.55	1.55				St. Mihaiu de câmpie			Circ. Marţĭ şi Vinerĭ	3.44	8.46
8 47	3.02	Numaĭ Marta comun			Lechinţa				2.48	7.43
9.24	3.52				S.-Măghiăruş				2.02	6.52
10.14	4.55				Bistriţa				1.16	5.55
	Numaĭ Lunia, Joia şi Sâmbăta comun.								Circul Luni şi Joia	
					Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsésc.					
3 16	8.10	9.—	1.40		pl. Cucerdea . . sos.		7.42	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.42	2.32		Ludoş		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.29		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.32		sos. Oşorheiŭ pl.		5.30	12.25	5.43	9.30
5.45	10.42		4.50		pl. Oşorheiŭ sos.			8.36	5.04	9.15
7.14	12.16		6.19		sos. Regh.-săs . pl.			7.15	3.30	7.54
					Ghiriş — Turda					
7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriş — Turda**	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52
					Alba-Iulie—Zlatna.					
4.37	9.40	4.36			**Alba-Iulia—Zlatna.**			7.22	11.01	6.16
7.28	12.25	7.47						5.—	8.22	3.50
					Blaş—Kükülöszög—Sóvárad.					
3.25	2.48				Kükülloszög-Blaş		10.23		6.50	
4.10	3.30				Sân.-Miclăuş		9.43		6.15	
4.54	4.15				Cetate-de-Baltă		9 07		5.38	
5.52	5.21				D.-Sân.-Mărtin		8.25		5.—	
9.30	8.59				Sóvárad		4.45		1.20	

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numeriĭ încuadraţĭ cu liniĭ maĭ negre însemneză órele de nópte.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.